

הקדמה למסכת עירובין

משה שווערד

1. דף על הדף עירובין דף ב עמוד א

פתיחה למסכת עירובין. בזוה"ק (ח"ג ד' רע"ו ע"א ברע"מ) איתא רמז למסכת עירובין בפסוק (זכריה ט, ט): עני ורוכב על חמור וזלה"ק: כתיב בי' במשיח עני ורוכב על חמור, עני איהו תמן בסימן עירובין גדה יבמות, ושאר מתניתין בכלל וכו' עכל"ק...

רואים אנו מכמה ביטויים בקדמונים שהתייחסו למסכתא שלפנינו כמסכתא מוקשה במיוחד. רבינו תם בספר הישר (בשו"ת סוף סי' קב) כותב: דברים הללו צריכים ראיות ויוצאים מעורבבים בעמקי יבמות ועירובין ע"כ.

2. תלמוד בבלי מסכת שבת דף ו עמוד א

תנו רבנן, ארבע רשויות לשבת: רשות היחיד, ורשות הרבים, וכרמלית. ומקום פטור. ואיזו היא רשות היחיד - חריץ שהוא עמוק עשרה ורחב ארבעה, וכן גדר שהוא גבוה עשרה ורחב ארבעה - זו היא רשות היחיד גמורה. ואיזו היא רשות הרבים - סרטיא ופלטאי גדולה, ומבואות המפולשין זו היא רשות הרבים גמורה.

3. תלמוד בבלי מסכת עירובין דף ו עמוד ב

אמרו לו: אין מערבין רשות הרבים בכך. וכי תימא: בכך הוא דלא מיערבא, הא בדלתות מיערבא. והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: ירושלים, אילמלא דלתותיה ננעלות בלילה חייבין עליה משום רשות הרבים ואמר עולא: הני אבולי דמחוזא, אילמלא דלתותיהן ננעלות - חייבין עליהן משום רשות הרבים

4. רש"י מסכת עירובין דף ו עמוד א

רשות הרבים - משמע רחב שש עשרה אמה, ועיר שמצויין בה ששים ריבוא ואין בה חומה, (או) שהיה רשות הרבים שלה מכוון משער לשער שיהא מפולש, דומה לדגלי מדבר.

5. תוספות מסכת שבת דף ו עמוד ב

כאן בזמן שישראל שרויין במדבר - משמע קצת דאינה ר"ה אלא א"כ מצויין שם ששים רבוא כמו במדבר.

6. שו"ע אורח חיים - סימן שמה

(ח) איזהו רה"ר, רחובות ושווקים הרחבים ט"ז אמה ואינם מקורים ואין להם חומה, ואפי' יש להם חומה אם הם מפולשים משער לשער (ואין דלתותיו נעולות בלילה) (טור) הוי רשות הרבים. ויש אומרים שכל שאין ששים רבוא עוברים בו בכל יום אינו רשות הרבים:

7. משנה ברורה סימן שמה

(כד) בכל יום - חפשי בכל הראשונים העומדים בשיטה זו ולא נזכר בדבריהם תנאי זה רק שיהיו מצויין שם ששים רבוא. ועיין מה שכתבנו בבה"ל בשם הרמב"ן והריטב"א:

8. ביאור הלכה סימן שסב סעיף י

כשכל הרוחות ע"י צוה"פ - הפמ"ג נסתפק בסימן שס"ג בצוה"פ של ד' קונדסין אי הוי מחיצה ד"ת ולחייב הזורק בו מר"ה או דצוה"פ מהני רק להתיר כרמלית או פרצה יותר מעשר דמן התורה הוי מחיצה משו"ה מהני צוה"פ ע"ש

9. תלמוד בבלי מסכת עירובין דף כב עמוד א

משנה. רבי יהודה אומר: אם היה דרך רשות הרבים מפסקתן - יסלקנה לצדדין. וחכמים אומרים: אינו צריך...
דרבנן אדרבנן [נמי] לא קשיא; הכא - איכא שם ארבע מחיצות, התם - ליכא שם ארבע מחיצות.

10. שו"ע אורח חיים - סימן שסד

(ב) רשות הרבים עצמה אינה ניתרת אלא בדלתות, והוא שננעלות בלילה. ויש אומרים אע"פ שאין ננעלות אבל צריך שיהיו ראויות לינעל, שאם היו משוקעות בעפר מפנה אותן ומתקנן שיהיו ראויות לינעל. ואחר שעשה לה תיקון דלתות חשובה כולה כחצר אחד ואין מבואותיה צריכין תיקון:

11. משנה ברורה סימן שסד

(ו) אלא בדלתות - מכאן (ו) ומכאן דעי"ז נעשית כחצר של רבים אבל צורת הפתח לא מהני [אפילו אם יעשהו משני צדדין (ז) ויש פוסקים דס"ל דסגי בדלת מצד אחד כשננעלת בלילה דאין זה ר"ה כיון שמונע רבים מלעבור משער לשער וסגי מצד השני בלחי או קורה (ח) וכמו בעלמא היכא שיש ג' מחיצות שלימות:

(ז) שננעלות בלילה - שעי"ז נתבטל ממנה שם ר"ה שאינה דומה לדגלי מדבר שהיה פתוח כל שעה:

12. מרדכי מסכת עירובין פרק הדר

ופסק ר"י מכאן דאותם יהודים יחידים הדרים בכרכין המוקפין חומה שיש בהם מחיצות גמורות ודלתותיהן נעולות בלילה דאינם צריכין לשכור ואפילו הם הרבה ישראלים בבית אחד שרי לטלטל בכל העיר כיון דליכא שני ישראלים בשני בתים אוסרין זה על זה ומיהו מה שכתב ר"י ודלתותיהן נעולות בלילה ל"נ לרבינו מאיר דאפילו אינן נעולות נמי דאפילו מאן דמצריך נעילה בלילה פ"ק [דף ו ב] ה"מ ברה"ר עצמו או במבואות המפולשין לרה"ר אבל לדידן דלית לן רה"ר לא בעו נעילה דאפילו בסרטיא מכאן ובקעה מכאן אמרינן לעיל דברי הכל עושה צורת פתח מכאן ולחי או קורה מכאן ולא בעי נעילת דלת וא"כ ה"ל הכרך כמו חצר של רבים ופשיטא דחצר של רבים וישראל אחד דר שם א"צ לשכור דלא פליג בין חצר קטנה לגדולה. פסק רבינו מאיר בשני יהודים הדרים בכרך אחד שאין די בזה שקונין רשות מן השר לערב אלא צריכין לשכור מכל אחד כדאיתא בפירקין האחין והשותפין הדרים בחצר בזמן שהן אוכלין משל אביהם שהן מקבלי פרס אין צריכין לערב אבל אוכלין משל עצמן אע"פ שדרים בבית אביהם צריכין לערב אף כאן אע"פ שקנו רשות השר הואיל שאינם מקבלים פרס מן השר כלומר שאינם אוכלין משלו צריכין לשכור מכל אחד ואחד:

13. משנה ברורה סימן שסד

(ח) וי"א וכו' - מדהעתיק המחבר דעה ראשונה בסתמא ודעה השניה בשם י"א משמע דדעתו (ט) כדעה הראשונה. והנה מדברי השו"ע מוכח דאין מערבין ר"ה כ"א בדלתות. ובעיירות שלנו שמנהג העולם לתקן ע"י צורת הפתח אף שרחובותיה רחבין הרבה ומפולשין משער לשער וגם פעמים רבות הולך דרך המלך תוך העיר ומדינא הוי ר"ה גמור עי"ז וכדלעיל בסימן שמ"ה וע"כ דסומכין על הי"א שבסימן שמ"ה דר"ה לא הוי אא"כ ששים רבוא בוקעין בו וזה אין מצוי [פמ"ג] אמנם באמת הרבה ראשונים חולקין על הי"א הנ"ל כמו שכתבנו שם בסימן שמ"ה וע"כ אף דאין למחות לאחרים הנוהגין להקל ע"י צורת הפתח שכן נהגו מעולם ע"פ דעת הפוסקים המקילין בזה מ"מ כל בעל נפש יחמיר לעצמו שלא לטלטל ע"י צורת הפתח לבד ועיין בביאור הלכה:

סימן ח'
תיקון ערובין בפריז
 ביה יום ר' עשיק עריח אלול תרצ"ז.
בנוגע להשאלה אודות תיקון עירובין בפריז. מתחלה לא רציתי להודק לזה בגלל חולשת בריאותי, אך אחרי אשר הפציר כי רומעכ"ת כאחי בדברים בענין זה עם אחד הרבנים הגדולים בעירנו משגיח על העירובין פה ועם הרב הגאון מוה"ר אברהם ישעי' קרליץ שליט"א בכני-כרך, בעמח"ס "חזון איש", ואת אשר החלטנו אודיע למעכת"ר. **דוהנה** בודאי נראה שפריז היא רה"ד גמורה מה"ת שיש בה ששים רבוא בוקעים, אע"פ שאין בה בכל רחוב ס' רבוא, מכ"מ מקרי רה"ד דגם בירושלים ומחוז לא היו ס' רבוא בכל רחוב. ולסמוך ע"ד האו"ז, הובא בהגהות אשרי פ"ב דעירובין, דאפילו ס' רבוא בוקעין נותר בב' מחיצות, הוא דעת יחיד שלא הובא בשו"ע ופוסקים. ובאמת אינו מוכן דהא קי"ל כרבנן דאין מערבין ברה"ד בכך משום דסבירא להו דבב' מחיצות אתו רבים ומבטלי מחיצתא. שוב ראיתי בשו"ת בית אפרים חלק אר"ח סי' כ"ז שתמה ע"ז ושם חשיב ליה פריז רשות הרבים מן התורה. **אולם** מעכ"ת כתב דבפריז ישנן ג' מחיצות מה"ת בכל ג' רוחות וגם כבוד הרביעית יש מחיצה בערך שלישי, אי"כ לפ"ז אין להעיר פריז דין רה"ד מן התורה לכו"ע והגם שיש שם הרבה פרצות ע"י הנשרים העוברים את הנהר, מכ"מ אין הן אוסרות מן התורה, כיון שהעומד מרובה על הפרוץ ורק מדרבנן אוסרת כל פרצה ביותר מעשר אמות וא"כ בודאי שיכולים לתקן כל פרצות אלו ע"י צוה"פ.
אלא שיש לעיין דהרי מחיצות הנהר עשויות בידי שמים ור' התוס' בעירובין דף כ"ב בר"ה אילימא, דמחיצות שאינה עשויה בידי אדם לאו מחיצה היא ואפילו אם נימא דאין זה אלא מדרבנן, מ"מ אינם יכולים לסמוך על מחיצות הנהר מדרבנן וצריכים לתקן את כל הרחובות ע"י צוה"פ. ומש"כ שחתח מחיצות הנהר יש מחיצה אחרת נמוכה מהן ההולכת וסובבת את כל מחיצות הנהר, אין זה מספיק, דמחיצות הנהר מתירות דאמרי' גוד אסיק מחיצתא ולא אמרינן גוד אסיק אלא היכי דמינכרא מחיצתא, אבל היכי דלא מינכרא לא אמרינן גוד אסיק כמבואר בשו"ע אר"ח סי' שמה"ס ע"ז ט"ז וסוף סי' שע"ד, כמש"כ מעכ"ת בעצמו והמחיצות הניכרות תחת הגשר לא מהני, דהרי כמחילות תחת הארמה ברה"ד דלאו כלום הוא ואין נפקותא

בהכתרן תוך המחילות. אולם יש לסמוך ע"ד הרמב"ן והריטב"א, דכל שטח שדרך בני אדם להקיפו מיקרי שניכר שנמצא תוך מחיצות, אפילו עשויים בידי שמים. ועיין בס' "חזון איש" ה"ל עירובין סי' מ"ג ס"ק א', דכיון שהי' לפנים חומה נראין הרברים ששטח זה עדיין ניכר שנמצאו בו מחיצות ולא נתבטלו.
גם יש לצדד, כיון שרגילים בעיירות הגדולות להגביה הרבה את סביבות הנהר, ששופכים עפר הרבה על שפת הנהר כדי שלא יעבור לפרקים על גדותיו ובפרט בפריז אשר הנהר עשוי שם לחוף אניות וספינות ולזה צריכים הרבה לחפור כדי שיהי' ראוי ומתוקן לכך, ובאופן זה ודאי נתבטלו המחיצות הקדומות שנעשו בידי שמים ונשארו המחיצות שנעשו בידי אדם, רק שיש לברר, אם זה נעשה בכל היקף הנהר סביבות העיר.
והעצה היעוצה למעשה לתקן את הגשרים ע"י צורת הפתח ויכול לסמוך על צוה"פ של חוטי הטלגרף שעשויים כהלכה ואינם מן הצד כמש"כ רומעכ"ת, ובודאי יתישב כח"ד עם הרבנים הג' בעירו, והננו מסכימים אתם להלכה.

15. שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק א סימן קל"ט

בענין אם אפשר לעשות תיקון עירוב במאנהעטן שהוא נוא יארק...

ענף ה אבל בענין הס' רבוא נלע"ד דבר חדש והוא נכון... דהא הילפותא הוא מדגלי מדבר שמסתבר שלא היו עוברין כל הששים רבוא בכל רחוב ורחוב אלא שהיו במחנה שהיתה י"ב מיל על י"ב מיל ששים רבוא ויש למילף שבעיר שהיא ג"כ בשטח כזה וכ"ש בפחות בשטח זה שיש בה ששים רבוא אף שאין עוברין ששים רבוא בכל רחוב ורחוב נמי הוא רה"ר. ומסברא נדמה שאף עיר שאין בה תושבים ס' רבוא אבל בצרופ עם הנכנסים בתוכה בכל יום יש ס' רבוא נמי הוי רה"ר דמאי שנא...

ולכן אני אומר שודאי סגי בזה שישנם בעיר ולכל היותר שישנם ברחובות כל העיר ס' רבוא שזה הוי כמו במדבר במחנה אבל ממילא יש חלוק בין רה"ר דעיר לרה"ר דדרכים בדרכים אם אין עוברין שם ששים רבוא הרי ממילא ליכא שם ס' רבוא לכן בהכרח שיעברו שם ס' רבוא, ויהיה מה שמצריך הש"ע להי"א שיהיו ס' רבוא

עוברין בו בדרכים דוקא, ובאם הוא ברחובות העיר שאירי בריש הסעיף יהיה הפירוש עוברין בו בעיר לא בכל רחוב ורחוב ומה שנקט הש"ע לשון כזה שיותר משמע שיהיו עוברין בו באותו מקום לבדו כל הס' רבוא הוא בשביל דרכים שמחוץ לעיר ששם צריך שיהיו עוברין בו באותו הדרך לכן לא חש למינקט לשון זה כיון שיש לפרש לשון זה ברחובות העיר על העיר אף שהוא בדוחק כיון שהוא לשון מרווח על הדרכים.

16. שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ז סימן פז

דין עירוב בפלעטבוש...

אבל יש להוסיף שהוא בשטח עיר די"ב מיל על י"ב מיל כיון דילפינן הכל מדגלי מדבר, ולכן בברוקלין שהוא עיר אחת מלאה אוכלוסין אבל אפשר שהיא יותר מי"ב מיל על י"ב מיל, צריך לאמוד למשל פלעטבוש שנמשכת יחד עם ברוקלין י"ב מיל מהם אם נמצאו סך אינשי שם הרבה כל כך שנמצאו בכל רחובות דאלו הי"ב מיל ס' ריבוא הוא רה"ר גמורה אף להמצריכין ס' רבוא ונוהגין כמותן והוא אולי אחד מארבעה או אחד מחמשה אינשי נמצאו ברחובות שסך כזה היו במדבר שהרי מספר ס' הריבוא היו מבין עשרים ומעלה ולגמ' ב"ב דף קכ"א ע"ב לא נמנו אלא עד ששים שנה עיי"ש ברשב"ם ד"ה כפחות מכ', שאז הוא רה"ר גם לרש"י ותוס' אף שליכא רחוב שעוברין שם ס' רבוא, וכשאיכא רחוב שהולכין שם ס' ריבוא הוא רה"ר אותו הדרך אף שאין בעיר ס' ריבוא.

ופשוט שאם בשטח קטן שפחות מי"ב מיל על י"ב מיל נמצאים ששים ריבוא הוא ודאי רה"ר, אבל הוא קולא דאם בשיעור די"ב מיל על י"ב מיל לא יהיו סך דירויין שמהן תהיה האומדנא דבחוצות ימצאו ס' ריבוא אינו רה"ר, אבל בנוא יארק וברוקלין שאיכא בתים גדולים שבבית אחד ישנם הרבה דירויין שהוא בשטח קטן מאד על הארץ ואיכא בתים שנמצאו דירויים אפילו יותר מד' מאות משפחות הרי בשטח קטן טובא אפשר שיהיו הסך ס' ריבוא שנמצא בחוצות שצריך לרש"י ותוס', בדגלי מדבר הא היו רק אוהלים שטוחים על פני הארץ שלכן היה זה בסך גדול די"ב מיל על י"ב מיל. ואם היו ששים ריבוא בשטח החשבון די"ב על י"ב מיל אבל בארכו כפלים על רחבו כגון ששה מיל על אורך כ"ד מיל יש להסתפק ובסברא נוטה להקל לדידהו...

ואף שמקטין לפ"מ שכתבתי קושית תוס' בעירובין דף ו' ע"א ד"ה כיצד מזה שהיו בדגלי מדבר טף ונשים לאין מספר דאפשר דמסך זה אמדו דהיו בחוצות ס' ריבוא. וכוננת קושית התוס' הוא דמנלן דהיה האומדן כך כיון שלא הוזכר מספר עליהו, וגם הקושיא מערב רב שהיו הרבה ולא נאמר מספר שע"ז ליכא תירוץ האומדן לכן לא תירצו זה. ובעצם נראה לתרץ קושית התוס' דהשיעור נאמר על מחנה ישראל ממש דהערב רב לא היו מעורבין אלא שחנו חוץ למחנה ישראל סמוך להם וראיה דהא אף לבן המצרי שהיה בן אשה ישראלית לא הניחוהו ליטע אהלו בתוך מחנה דן כ"ש שהערב רב לא היו בתוך מחנה ישראל והשיעור נאמר על מחנה ישראל, ... וצ"ע מה שהתוס' לא תירצו כן.

17. שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק א סימן קמ

הנה במה שהעיר כתר"ה ע"ז שלא דברתי כלום בדבר שאין השערים מכוונים אף שעיקר יסודו של כתר"ה להתיר היה בשביל זה, הנה לא נעלם ממני זה אבל למה שבארתי שצורך דלתות אינו דוקא כשהוא בדיני רה"ר אלא אף שלענין הדינים הוא כרמלית אם אך בקעי ביה רבים כברה"ר גמור והוא רחב ט"ז אמה צריך דלתות ויש גם להחמיר שיהיו ננעלות כדהוכחתי ובארתי באורך ולכן אף זה שאין השערים מכוונים אינו כלום שעכ"פ כרמלית ודאי הוי וכיון שבקעי רבים יש להצריך דלתות.

אבל מה שלא הזכרתי זה כלל אף לפלפולא ולברורא הוא מטעם שבעניויתי אני נבוכ בעיקר דין זה שמנלן שצריך שיהיו השערים מכוונים זה כנגד זה דמש"כ הרא"ש שיהא פלושו דומה לדגלי מדבר, תמוה

דמנלך שבדגלי מדבר היו מכוונים. ומלשון רש"י באמת אין ראייה שלא כתב שהשערים מכוונים אלא כתב רה"ר שלה מכוון משער לשער וא"כ אפשר שהולך אף באופן עקלתון ואין השערים מכוונים נמי הוא רה"ר ובה למעט אם מפסיק באמצע מבוואות שאין רחבים ט"ז אמה או שמפסיק מקום שאין בו דריסת ששים רבוא או שמפסיק מקום מקורה שזה יש למילך מדגלי מדבר שכל הרחובות היו רחבין בשוה ט"ז אמה ולא היו מקורות ודריסתן שוה. וכן יש לפרש בלשון הרא"ש שכתב רק שיהא רה"ר שלה מפולש משער לשער, היינו שמשער זה לשער זה היה רה"ר בלא הפסק דבר המבטל מדיני רה"ר.

18. חזון איש – הלכות עירובין | סימן קז (מג)

<p>והני מילי בשחיבה רחבות ט"ז אמה ירשיע עובדת בחוקן, ולא לא מהני לכו לז"מ ונשעין דלתות, אבל אם אחת מהן לז"מ רחבה ט"ז אמה, או שאין שיטור רחבי עובדין בחיבה, מיתקן אותה לז"מ, וייתרה גם שני, שהיא רחבה ט"ז וסי רבוא נוקטין בה, לז"מ, שהיא רחבי גמורה מ"ה"ט בני שום תיקון.</p>	<p>כ) ונראה דכל שם גי מחילות של עומיץ לא אמרינן תו דאתו רבוס ומנעלי מחילותא דגי מחילות של עומיץ עדיף משם די מחילות ולא מלינו חילוק בין גי מחילות לדי לענין דאורייתא ולפי"ז נראה כחל"ה קמ"ב) לא תמלא רחביי אף בהילות רחבות ט"ז אמה וסי רבוא נוקטים בהם שרחוב גי הוא רחבי גמורה מ"ה"ט שם לה גי מחילות עומיץ אף שרחוב אי וגי עובדות בפלתייה ורבוס נוקטין בהן לא מנעלי מחילותא, והא דפרלי יתר מיי אכסרת לינו חל"ה מדרבנן, ומכ"ה אין כל פרלי אכסרת כל בעומיץ, וכיון שרחוב גי הוא רחבי, גם רחוב אי וגי נשעין רחבי שחרי ים להן גי מחילות דמה שכן פתוחות לרחוב גי הוא כמחילת שרחוב גי הייא כחצר מוקפת, ואף למשיב תוי כ"כ אי, דיה חייבין דאמלט הפולג לא השיב מחילות ומשיב סקיג, היינו דוקא לרי דלא סגי לי בשם די מחילות, אבל ככל לרבנן קיימין, ועוד דכח עדיף שרחוב כ"כ ים גי מחילות, מיכוו אם אין כאלן רק גי רחבים שרחוב הכי והגי לא שייך עומיץ כיון דאין כאלן מחילות, ולא שייך עומד חל"ה אי רעומד ועשה רחבי לעלמן, אבל אם לינו עושה לעלמן, לינו עושה לאחרי, ואש"י דאם תאמר עומיץ שרחוב גי כדי לתקן דופן גי לרחוב גי, ותביי רחבי, יתקן אח"כ רחבי גי שחרי פתוחה לרחבי, מימ התחת הנידון הוא לאחרי, ולא לעלמה, ולא שייך עומיץ.</p>
<p>ו) והני מילי בשחיבה רחבות ט"ז אמה ירשיע עובדת בחוקן, ולא לא מהני לכו לז"מ ונשעין דלתות, אבל אם אחת מהן לז"מ רחבה ט"ז אמה, או שאין שיטור רחבי עובדין בחיבה, מיתקן אותה לז"מ, וייתרה גם שני, שהיא רחבה ט"ז וסי רבוא נוקטין בה, לז"מ, שהיא רחבי גמורה מ"ה"ט בני שום תיקון.</p> <p>ז) ויצא לנו מה דבוצ"ה כל הסיקס והרחובות שגמריס היתר גדולס כן רחבי גמורה מ"ה"ט, וכלן תמלא בהן אחת נוקפת גי מחילות והיא רחבי וכל הרחובות הפתוחות לה רחבי והפתוחות לתוכן נשעין רחבי, וכיון שכן הן יתרות לז"מ, ומשיב סי שמיא השריך שקשה להקל מהמת שאין סי רבוא צריקין, כל שהיא דרך לרכיס לשיכריס ולסותריס ולבאמור הדיטר מחזור ומגרות לרכיס שגו.</p>	

19. ביאור הלכה סימן שסד ד"ה * ואחר שעשה

ואחר שעשה לה וכו' - הנה מבואר בסעיף זה דבר"ה בעי דלתות לכו"ע ולדעה קמייאת צריך לנעול ואי לא"ה אסור לטלטל מדאורייתא ולדעה בתרייתא די בראיות לנעול וא"כ קשה על מנהג העולם שמסתפקין בצוה"פ בר"ה שהוא רחב י"ז אמה ומפולש משער לשער ולסמוך על שיטה דלדידן לית לך ר"ה ג"כ קשה מאוד דבאמת רוב ראשונים סוברין דגם בדידן איכא ר"ה עיין במשכנ"י שהאריך בזה וא"כ קשה לסמוך ע"ז באיסור סקילה והנכון דסומכין על שיטת הרמב"ם דפסק כר"א דלא אתו רבים ומבטלי מחיצתא ולדידיה בודאי מן התורה סגי בצוה"פ ולא נשאר לנו כ"א איסור דרבנן דיש גם לר"א בלא דלתות וכדמוכח מהרמב"ם ובה אפשר דיש לסמוך אדעה דאין ר"ה אלא בששים ריבוא ולא הוא אלא כרמלית ולהכי סגי בצורת הפתח ומ"מ לאו דרך כבושה היא דרוב הפוסקים העתיקו כר' יוחנן דבלא דלתות נעולות יש חיוב חטאת וגם קולא זו דאין ר"ה בלא ששים ריבוא הרבה ראשונים פליגי עלה וע"כ אף דאין למחות ביד העולם שנהגו להקל אבל בעל נפש יחמיר לעצמו כי יש בזה גררא דחיוב חטאת וכ"כ בספר בית מאיר עי"ש:

20. שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ד סימן פו

הכשר העירוב בקיו גארדענס הילס ט' ניסן תשל"ד. מע"כ ידידי הרה"ג מוהר"ר פריץ שטיינבערג שליט"א. הנה בדבר העירוב אשר תיקן כתר"ה סביבות קיו גארדענס הילס והיה זה בהסכם כל הרבנים אשר בקיו גארדענס הילס ונעשה זה באופן שלא נכנס הדרך הכבושה לרבים הנקרא היי וויי וגם נעשה באופן שהחששות ליפסל ע"י איזה קלקול הם רחוקים מאד וגם העמידו משגיח שיראה בכל ערב שבת קדש, הנני רואה בזה תועלת גדולה והצלה ממכשול בשוגג ובמזיד, ואין דומה כלל לנוא יארק שלא היה זה ברצוננו ורצון הגאון ר' אהרן זצ"ל ועוד גדולי תורה מאגוד"ר כי נוא יארק עיר גדולה מאד וכדבארתי בתשובה בספרי א"מ אבל קיו גארדענס הילס היא קטנה לעינינו אלו וליכא הטעמים שכתבתי שם דלכן הוא טובה גדולה ותועלת לשמירת שבת ואני אומר שיפה עשיתם. והנני ידידו מוקירו מאד, משה פיינשטיין.